

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา การรับรู้บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก รวมทั้งปัญหา อุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงานในพื้นที่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. ความรู้เรื่อง โรคไข้หวัดนก
2. ทฤษฎีการรับรู้
3. ทฤษฎีบทบาท
4. โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### ความรู้เรื่อง โรคไข้หวัดนก

#### สาเหตุของโรค

โรคหวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัสอินฟลูเอนซา (Influenza Virus) ซึ่งมีพันธุกรรม (RNA) เป็นไวรัสชนิดมีเปลือกหุ้ม (envelop) โดยมี surface antigens ที่สำคัญ ได้แก่ Hemagglutinin (H) มี 15 ชนิดและ Neuraminidase (N) มี 9 ชนิด เชื้อไวรัสอินฟลูเอนซา แบ่งเป็น 3 Type ซึ่งสามารถแพร่เชื้อสู่สัตว์ด้วยตัวเอง และบางสายพันธุ์สามารถแพร่เชื้อสู่คนได้ โดย Type A พบในคน 4 ชนิด คือ H1N1, H2N2, H3N2 และ H5N1 ในสุกรพบ 3 ชนิด ได้แก่ H1N1, H1N2 และ H3N2 ในม้าพบ 2 ชนิด ได้แก่ H3N8 และ H7N9 ในสัตว์ปีกพบทุกชนิด ได้แก่ H1-15 และ N1-9 ส่วน Type B ไม่มี subtype พบเฉพาะในคน และ Type C ไม่มี subtype พบในคนและสุกร (สถานวิชาการภูมิภาค สัตวแพทย์สาธารณสุข มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548)

## อาการของโรค

อาการของโรค (ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก กระทรวงมหาดไทย, 2547)

1. อาการของโรคในสัตว์ มีความผันแปรตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรงไปจนถึงขั้นเสียชีวิตขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อไวรัสและชนิดของสัตว์ที่ได้รับเชื้อ สัตว์อาจไม่แสดงอาการป่วยแต่จะมีระดับภูมิคุ้มกันสูงขึ้น ภายในระยะเวลา 10-14 วัน จึงสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นสัตว์ที่ติดเชื้อ โดยจะแสดงอาการดังนี้ เบื่ออาหาร กินอาหารลดลง ในไก่ไข่จะมีปริมาณไข่ลดลงนอกจากนี้อาจมีอาการไอ จาม ขนร่วง มีไข่ ซึม ท้องเสีย ในรายที่มีอาการติดเชื้อรุนแรงอาจตายกระทันหัน ซึ่งมีอัตราตายสูง 100% ไวรัสชนิดนี้จะไม่ทำให้เป็ดป่วยแต่อาจทำให้สัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ ป่วยได้ เช่น ไก่ นก ไก่ทอง ฯ

2. อาการของโรคในคน หลังจากได้รับเชื้อประมาณ 3-7 วันผู้ป่วยจะมีอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ และมีอาการของระบบทางเดินหายใจเฉียบพลัน มีไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย มีน้ำมูก ไอ และเจ็บคอ ในผู้ป่วยบางรายจะพบอาการตาแดงร่วมด้วยซึ่งจะหายได้เองภายใน 2-7 วัน หากมีอาการแทรกซ้อนจะมีอาการรุนแรงถึงปอดบวมและเกิดระบบหายใจล้มเหลว ซึ่งเสี่ยงต่อการเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 70 โดยเฉพาะในเด็กและผู้สูงอายุ

## แหล่งโรค

โรคไข้หวัดนกมีพาหนะนำโรคที่สำคัญ คือ สัตว์ปีก โดยเฉพาะนกเป็ดน้ำนกอพยพ นกป่า ห่านป่า และเป็ดป่า เป็นแหล่งโรคโดยไม่แสดงอาการซึ่งสามารถแพร่เชื้อไวรัสไข้หวัดนกสู่ ไก่ นก และสัตว์ปีก ที่เลี้ยงไว้ทำให้เกิดอาการป่วยและเสียชีวิต (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10, 2547)

## วิธีการติดต่อของโรค

1. การติดต่อระหว่างสัตว์ อูจาระของนกที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัสสามารถมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้นานถึง 105 วัน และสามารถติดต่อกับสัตว์ปีกได้ทางระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร ระยะฟักตัวของโรคในสัตว์ปีกใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมงถึง 3 วัน

2. การติดต่อจากสัตว์สู่คน เกิดจากการสัมผัสกับสัตว์ที่ป่วยโดยตรงหรือโดยทางอ้อมจากการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำลาย โดยมีระยะฟักตัวของโรคประมาณ 1-3 วัน จากการเฝ้าระวังโรคพบว่า ยังไม่มีการติดต่อระหว่างคนสู่คนผู้ที่มีความเสี่ยงในการเกิดโรค ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพใกล้ชิดกับสัตว์ปีก เช่น ผู้เลี้ยง ผู้ชำแหละ และ ผู้ที่ขนส่งขนย้ายสัตว์ปีก สัตวบาล สัตวแพทย์ รวมถึงเด็ก ๆ ที่เล่นและคลุกคลีกับสัตว์

### การป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก

1. มาตรการควบคุมและกำจัดโรคไข้หวัดนก (ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ปัญหามาตรการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก กระทรวงมหาดไทย, 2547) แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การดำเนินการในขณะมีการระบาดของโรค ระยะที่ 2 การเฝ้าระวังหลังโรคสงบและระยะที่ 3 การเฝ้าระวังในระยะยาว

ระยะที่ 1 การดำเนินการในขณะมีการระบาดของโรค

(1) การเฝ้าระวังและสอบสวนโรค ดำเนินมาตรการเชิงรุกในการสำรวจและเฝ้าระวังโรคโดยการเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทุกพื้นที่ รวมทั้งการตรวจสอบสุขภาพของสัตว์ปีก และการออกใบรับรองการตรวจสุขภาพในฟาร์มที่ปลอดโรค

(2) การทำลายสัตว์ที่เป็นโรค ในพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคจะมีการทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดในรัศมี 5 กิโลเมตร สำหรับซากสัตว์จะกำจัดโดยการฝังในหลุมที่มีขนาดความลึกอย่างน้อย 5 เมตร สำหรับวัสดุ อุปกรณ์ที่ยังไม่ผ่านการฆ่าเชื้อต้องฝังพร้อมซากสัตว์เช่นกัน โดยก่อนฝังซากสัตว์ให้โรยปูนขาวและกลบดินให้สูงอย่างน้อย 40 เซนติเมตร

(3) การทำลายเชื้อโรค ในฟาร์มที่เกิดโรคจะต้องทำความสะอาดโรงเรือนโดยใช้น้ำผสมผงซักฟอก ฉีดพ่นด้วยแรงดันสูง และกำจัดมูลไก่ วัสดุปูรอง เศษอาหาร ถาดบรรจุไข่โดยการเผาหรือฝัง รวมทั้งพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เช่น Glutaraldehyde, Formaldehyde หรือ Quaternary Ammonium Compound ฯ ให้ทั่วโรงเรือน

(4) การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีก ห้ามการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกทุกชนิด รวมทั้งซาก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ วัสดุ เครื่องมือออกจากพื้นที่สงสัยว่าจะมีการระบาดของโรคในรัศมี 60 กิโลเมตร

(5) การประชาสัมพันธ์เรื่องโรคไข้หวัดนก ทางสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

(6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อประสานความร่วมมือในการป้องกันและกำจัดโรคไข้หวัดนกให้หมดไปโดยเร็ว

(7) การประสานงานกับหน่วยงานระหว่างประเทศเพื่อรายงานสถานการณ์ และผลการปฏิบัติงานให้หน่วยงานสากลและประเทศคู่ค้าได้รับทราบรวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์

ระยะที่ 2 การเฝ้าระวังหลังโรคสงบ เป็นการยืนยันภาวะปลอดโรคตามข้อกำหนดขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International Epizooties, OIE) โดยสุ่มตัวอย่างจากสัตว์ปีกทั่วประเทศที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เพื่อตรวจแยกเชื้อไข้หวัดนก หากพบสัตว์ปีกในฟาร์มใดหรือพื้นที่ใดให้ผลบวกกรมปศุสัตว์จะดำเนินการทำลายสัตว์ นำเชื้อโรคในพื้นที่ และดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อควบคุมและกำจัดโรคทันที

ระยะที่ 3 การเฝ้าระวังในระยะยาว เป็นการตรวจสอบ ติดตามเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในประชากรสัตว์ เพื่อให้มั่นใจในภาวะปลอดโรคนี้ในสัตว์ปีกของประเทศโดยทำการสุ่มตัวอย่างจากสัตว์ปีกทั่วประเทศที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เป็นประจำทุกปีเพื่อตรวจแยกเชื้อไข้หวัดนก หากพบสัตว์ปีกในฟาร์มใดหรือพื้นที่ใดให้ผลบวกกรมปศุสัตว์จะดำเนินการทำลายสัตว์ นำเชื้อโรคในพื้นที่ และดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อควบคุมและกำจัดโรคทันที

## 2. แนวทางปฏิบัติสำหรับประชาชนในการป้องกันโรคไข้หวัดนก

### 2.1 การป้องกันควบคุมโรคในผู้บริโภคร

2.1.1 ผู้บริโภครควรเลือกบริโภคไก่และไข่ที่ปรุงสุกเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีปัญหาการระบาดของโรคไข้หวัดนก

2.1.2 ไม่รับประทานไก่และไข่ที่ปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ เนื้อมีเลือดปน

2.1.3 หากจำเป็นต้องหันไก่เพื่อปรุงอาหาร หลังหันเสร็จควรล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่หรือผงซักฟอกทันที

### 2.2 การป้องกันควบคุมโรคในผู้ประกอบอาหาร

2.2.1 ผู้ประกอบอาหารควรเลือกซื้อเนื้อไก่ และผลิตภัณฑ์จากไก่จากแหล่งที่มีการรับรองมาตรฐาน หรือร้านประจำ และเลือกซื้อไก่สดที่ไม่มีลักษณะบ่งชี้ว่าอาจตายด้วยโรคติดเชื้อ เช่น มีเนื้อสีคล้ำ มีจุดเลือดออก เป็นต้น สำหรับไข่ควรเลือกฟองที่ดูสด ใหม่ และไม่มีมูลไก่ติดเปื้อนเปลือกไข่ ก่อนปรุงควรนำมาล้างให้สะอาด

2.2.2 ไม่ใช้มือที่เปื้อนมาจับต้องจมูก ตา และปาก และหมั่นล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจับต้องเนื้อสัตว์ เครื่องในสัตว์ และเปลือกไข่ที่มีมูลสัตว์ติดเปื้อน

2.2.3 ควรแยกเชิงสำหรับใช้หั่นเนื้อไก่ออกจากเชิงชนิดอื่น และมีเชิงแยกเฉพาะสำหรับหั่นผัก ผลไม้ รวมทั้งอาหารที่ปรุงสุกแล้ว

2.3 การป้องกันควบคุมโรคในผู้ชำแหละไก่ ผู้ชำแหละไก่มีความเสี่ยงจากการติดโรคจากสัตว์จึงควรระมัดระวังขณะปฏิบัติงาน โดย

2.3.1 ต้องไม่ซื้อไก่ที่ตาย หรือมีอาการผิดปกติจากการติดเชื้อมาชำแหละขาย เช่น ซึม หงอย ขนฟู หน้า หงอน หรือเหนียงบวมคล้ำ

2.3.2 ไม่ควรขังสัตว์ปีกจำพวกไก่ เป็ด ห่าน ที่รอการชำแหละไว้ใกล้กัน เพราะจะเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เชื้อโรคกลายพันธุ์ก่อให้เกิดอันตรายต่อคน และสัตว์ได้

2.3.3 ควรหมั่นทำความสะอาดกรงและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอด้วยผงซักฟอก ผึ่งแดดให้แห้ง และราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเดือนละ 1-2 ครั้ง

2.3.4 ใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปาก จมูก แว่นตา รองเท้าบูท ทุกครั้งที่ปฏิบัติงาน และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจควรอาบน้ำ ชำระร่างกายให้สะอาด รวมทั้งทำความสะอาดอุปกรณ์ก่อนนำกลับมาใช้อีกครั้ง

2.3.5 หากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะหนาวสั่น เจ็บคอ ไอ ต้องรีบไปพบแพทย์และควรแจ้งอาชีพให้ผู้รักษาทราบทุกครั้ง

2.4 การป้องกันควบคุมโรคในเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ เป็ด และสัตว์ปีกอื่น ๆ

2.4.1 ป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น รวมทั้งนกเข้ามาในโรงเรือน นอกจากนี้ควรทำความสะอาดโรงเรือนอยู่เสมอ หากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใดให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันที และไม่นำไก่ที่ป่วยหรือตายมาจำหน่าย

2.4.2 ใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกายเช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปาก จมูก แว่นตา รองเท้าบูท ทุกครั้งที่ปฏิบัติงานและเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจควรอาบน้ำ ชำระร่างกายให้สะอาด รวมทั้งทำความสะอาดอุปกรณ์ก่อนนำกลับมาใช้อีกครั้ง

2.4.3 งดซื้อไก่จากพื้นที่อื่นเข้ามาเลี้ยง

2.4.4 หากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะหนาวสั่น เจ็บคอ ไอ ต้องรีบไปพบแพทย์และควรแจ้งอาชีพให้ผู้รักษาทราบทุกครั้ง

2.4.5 ทำลายเชื้อโรคในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด โดยการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคในบริเวณฟาร์ม กรง เล้า ฟันคอก และบริเวณรอบ ๆ ทุกวัน

2.5 การป้องกันควบคุมโรคในประชาชน

2.5.1 ควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วย หรือตาย

2.5.2 หากต้องสัมผัสสัตว์ในระยะที่มีการระบาดของโรคในพื้นที่ให้สวม หน้ากากอนามัย สวมถุงมือ ล้างมือทุกครั้งหลังการสัมผัสสัตว์ปีกด้วยสบู่และน้ำ

2.5.3 หากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ ต้องรีบ ไปพบแพทย์ทันที

2.5.4 ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอรับประทานอาหารให้ครบถ้วน และพักผ่อนให้เพียงพอ งดบุหรี่และสุรา รวมทั้งสวมเสื้อผ้าให้อบอุ่นในช่วงที่มีอากาศเย็น

## 2.6 การป้องกันควบคุมโรคในผู้รับซื้อ ขนส่ง ขนย้ายสัตว์ปีก

2.6.1 ต้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่ตัวรถ ล้อรถ และกรงใส่สัตว์ปีกให้ทั่วถึง ทุกชอกมุมหลังจากนำสัตว์ปีกส่งโรงฆ่าแล้ว

2.6.2 เมื่อซื้อสัตว์ปีกที่ใดแล้ว ไม่ควรแวะซื้อที่อื่นอีกและถ้าจำเป็นไม่ควรนำ พาหนะเข้าไปในฟาร์ม และต้องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่เสื้อผ้า รองเท้า และตัวคนจับสัตว์ปีก

2.6.3 อย่าซื้อสัตว์ปีกที่ป่วย หรือตายจากฟาร์มที่มีสัตว์ปีกตายมากผิดปกติ

## 2.7 โรงฆ่าสัตว์ปีก

2.7.1 ต้องงดซื้อสัตว์ปีกที่ป่วย หรือตาย

2.7.2 ถ้ามีสัตว์ปีกตายให้ทำลายด้วยการเผา ฝัง ฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่ บริเวณ โรงฆ่า ทุกชอกทุกมุมหลังเสร็จสิ้นการฆ่าสัตว์ปีกทุกครั้ง

2.7.3 หากพบสัตว์ปีกหรือเครื่องในมีความผิดปกติให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ ปศุสัตว์โดยเร็ว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชนกรณีพบสัตว์ปีกป่วยหรือตาย อาการของไข้หวัดนก ในสัตว์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ชนิดของเชื้อไวรัสที่สัตว์ได้รับ ชนิดของสัตว์อายุ โรคแทรกซ้อน จำนวนเชื้อที่ได้รับ แต่อาการของโรคที่พบได้ทั่วไปคือ สัตว์จะชูปนม ซึมหงอย ไม่กินอาหาร ขนยุ่ง ไอ จาม หายใจลำบาก หน้าวม หงอนมีสีคล้ำ และอาจมีอาการของระบบ ประสาทร่วมด้วย ในรายที่มีอาการรุนแรงอาจตายแบบกะทันหัน ไวรัสไข้หวัดนกมีระยะฟักตัว สั้นจึงสามารถแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากสัตว์สู่สัตว์ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี วัคซีนสำหรับป้องกันโรคไข้หวัดนก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมแรง ร่วมใจกัน ใน การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก โดยการปฏิบัติดังนี้

3.1 หากพบว่าสัตว์ปีกเช่น นก ไก่ เป็ด หรือนกที่เลี้ยงไว้ในบ้าน ป่วยตายอย่าง รวดเร็วหรือผิดปกติมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป หรือมีนกตกลงมาตายในบริเวณบ้านหรือใกล้บ้านที่มีการ เลี้ยงสัตว์ปีกควรเก็บตัวอย่างซากสัตว์ที่ตายส่งตรวจหาสาเหตุการตาย โดยใส่ถุงพลาสติก 2 ชั้น

มัดปากถุงให้แน่น เก็บใส่ภาชนะใส่น้ำแข็งส่งห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรคของกรมปศุสัตว์ที่อยู่ใกล้ที่สุด

3.2 หากไม่มีการเลี้ยงสัตว์ปีกอื่นๆ ให้ทำลายสัตว์ปีกดังกล่าวโดยการเผาหรือฝังในบริเวณที่พบสัตว์ตาย โดยขุดหลุมลึกพอประมาณที่สัตว์จะไม่สามารถคุ้ยซากขึ้นมาได้ใส่ซากสัตว์ปีกลงไป แล้วราดทับด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคเช่น น้ำคลอรีนหรือปูนขาว แล้วฝังกลบให้แน่น อาจใช้วัตถุหนักกดทับเพื่อความมั่นใจ

3.3 ก่อนหยิบซากสัตว์ทุกครั้ง ต้องสวมผ้าปิดปาก ปิดจมูก สวมถุงมือ หรือใส่ถุงพลาสติกเพื่อป้องกันการสัมผัสกับซากสัตว์โดยตรง เมื่อฝังเสร็จแล้วให้ล้างมือด้วยสบู่ให้สะอาด

3.4 หลังการเก็บซากสัตว์แล้ว ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้เช่น จอบ เสียม ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค หรือทำลายถุงมือ ผ้าปิดปาก ปิดจมูก โดยการเผาหรือฝัง

## ทฤษฎีการรับรู้

### แนวคิดของการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่สิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อมผ่านทางระบบประสาทสัมผัส เริ่มต้นจากการใช้อวัยวะรับสัมผัสจากสิ่งเร้า และจัดระบบสิ่งเร้าใหม่โดยใช้ระบบความคิด หลังจากนั้นจึงแปลความหมายว่า สิ่งเร้าที่สัมผัสเข้ามานั้นคืออะไร การรับรู้มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือก (selection) การจัดระบบ (organization) และการแปลความหมาย (interpretation) ของสิ่งเร้า (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2524)

1. การเลือก (selection) เป็นกระบวนการเลือกเพื่อที่จะเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากสิ่งเร้าทั้งหลายที่ผ่านเข้ามา
2. การจัดระบบสิ่งเร้า (organization) แนวโน้มการรับรู้ของคนเรามักจัดระบบสิ่งเร้าออกเป็นลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและพยายามตัดสิ่งที่เป็นรายละเอียดซับซ้อนทิ้งไป ส่วนที่เราสนใจเรียกว่า ภาพ (figure) และส่วนที่เราไม่สนใจเรียกว่า พื้น (ground)
3. การแปลความหมาย (interpretation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการรับรู้โดยคนเราจะอาศัยคุณสมบัติที่มีอยู่ในตนเอง เช่น เจตคติ ประสบการณ์ ค่านิยม ความต้องการ ฯลฯ ผสมผสานกับสิ่งเร้าภายนอกในการแปลความหมายว่า สิ่งเร้าที่สัมผัสเข้ามานั้นคืออะไร

การรับรู้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และการเกิดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล หากบุคคลมีการรับรู้ในสิ่งใด ก็จะปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือตามการรับรู้ของตน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

### ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ (perception) ตามความหมายในพจนานุกรม ของเว็บสเตอร์ (Webster New World Dictionary 1988, 1002) คือ การแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในบุคคล นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของการรับรู้ ดังนี้

อีกอร์ บรุนสวิก (Egor Brunswik, 1956, อ้างใน Francis, 1993) กล่าวว่า การรับรู้ข้อมูลที่ได้รับเข้ามาจากประสาทสัมผัส ไม่ได้สะท้อนความถูกต้องเที่ยงตรงเสมอไป มีความคลุมเครือตามลักษณะของข้อมูล บุคคลต้องเรียนรู้ข้อผิดพลาดของข้อมูลที่ตัดสินใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามธรรมชาติของสภาพแวดล้อม กระบวนการรับรู้ของมนุษย์จึงมีลักษณะเหมือนกับเลนส์ของดวงตาหรือเลนส์ของกล้องถ่ายรูป บุคคลแต่ละคนจึงต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีต เพื่อกรองหรือจัดระเบียบข้อมูลในการรับรู้และรวบรวมให้เกิดเป็นภาพสะท้อนที่แท้จริงที่สุด

จำเนียร ช่วงโชติ (2528) กล่าวว่า การรับรู้เป็นการตีความหมาย หรือแปลความหมายที่รู้จักหรือเข้าใจ โดยกระบวนการแปลความหมายผ่านประสาทสัมผัสที่บุคคลแต่ละคนมองเห็นในจินตนาการของตนเอง และการรับรู้มีอิทธิพลนำไปสู่การกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

พสุ โลหารชุน (2534) กล่าวว่า การรับรู้และการประมวลข่าวสารขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดข้อมูล ลักษณะงานหรือสภาพแวดล้อมระดับการรับรู้มีหลายระดับ โดยในระดับเบื้องต้นจะรับรู้ว่ามีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นและเกิดจากตำแหน่งใด ส่วนการรับรู้และเข้าใจข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเป็นการรับรู้อีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้ขีดความสามารถของการรับรู้จะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต นอกจากนี้การรับรู้ยังขึ้นอยู่กับปริมาณความสนใจที่มีให้กับสื่อที่แสดงหรือแหล่งกำเนิดข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสัญญาณรบกวนและสภาพแวดล้อม

กันยา สุวรรณแสง (2532) ให้ความหมายว่า การรับรู้หมายถึง การใช้ความรู้เดิม ความจำ หรือประสบการณ์เดิมในการแปลความหมายของสิ่งเร้า ที่ผ่านระบบประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึกที่ระลึกความหมายว่าเป็นอะไร

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2527) กล่าวว่า การรับรู้เป็นผลของความรู้เดิมบวกเข้ากับการสัมผัส (sensation) หรือเป็นผลของการเรียนรู้รวมเข้ากับความรูสึกจากการสัมผัส โดยผู้สัมผัสจะ



แปลความหมายของการสัมผัส โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการ ค่านิยม ทักษะคติ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน

วัชรวิ ทรัพย์มี (2533) ให้ความหมายของการรับรู้ว่า หมายถึง การตีความหมายของการสัมผัสออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย ซึ่งการตีความหมายนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ ถ้าหากปราศจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้จะไม่เกิดการรับรู้ มีแต่เพียงการสัมผัส นอกจากนี้การรับรู้ยังเป็นสิ่งที่เลือกสรรในขณะใดขณะหนึ่ง เราไม่ได้รับรู้หมดทุกอย่างหากแต่เลือกรับรู้สิ่งเร้าเพียงบางอย่าง

สุชา จันทรเอม (2541) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การตีความหมายจากการสัมผัส ออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์หรือการเรียนรู้ในการตีความหมายนั้น

จากความหมายของการรับรู้ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางด้านความคิด ในการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่บุคคลได้รับผ่านระบบประสาทสัมผัสของร่างกาย โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการแปลความหมาย

### องค์ประกอบของการรับรู้

องค์ประกอบของการรับรู้ มี 3 ประการ ได้แก่ (จำเนียร ช่วงโชติ, 2519)

ประการที่ 1 การรับรู้เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งจะไปกระตุ้นอวัยวะสัมผัสให้เกิดการทำงานและส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัสเพื่อส่งต่อไปยังสมอง เรียกกระบวนการนี้ว่า การสัมผัส

ประการที่ 2 การรับรู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับแล้วนำมาผสมผสานกับข้อมูลอื่น เรียกกระบวนการนี้ว่า การรับรู้ (perception)

ประการที่ 3 การรับรู้เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้รับรู้ ประกอบด้วย ทักษะคติ ประสบการณ์เดิม แรงขับ บุคลิกภาพ รวมทั้งลักษณะอื่นๆ ของผู้รับรู้ เช่น การเอาใจใส่ ความสามารถในการเรียนรู้ เป็นต้น

## กระบวนการการรับรู้

กระบวนการการรับรู้ ประกอบด้วย (สมัย จิตหมวด, 2521)

1. อาการสัมผัส หมายถึง อาการที่อวัยวะสัมผัสกับสิ่งเร้า หรือสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ากระทบกับอวัยวะ ซึ่งจะรับสัมผัสต่าง ๆ เพื่อให้คนเรารับรู้ภาวะแวดล้อมรอบตัวแล้วเกิดปฏิกิริยาตอบสนองขึ้น
2. ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า หมายถึง สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่จะเข้ามาเร้าอวัยวะรับสัมผัส ซึ่งจะมีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป เช่น ภาพ สี เสียง เป็นต้น
3. การแปลความหมายจากการสัมผัส สิ่งสำคัญที่จะช่วยแปลความหมายได้ดี และถูกต้องคือ สติปัญญา การสังเกตพิจารณา ความสนใจและความตั้งใจ ในขณะนั้น
4. ความรู้หรือประสบการณ์เดิม ได้แก่ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และการกระทำของผู้รับรู้ในอดีตที่จะต้องประกอบด้วย ความถูกต้อง แน่นอนและชัดเจน รวมทั้งมีปริมาณมากพอหรือรู้หลาย ๆ อย่างในการแปลความหมายการรับรู้ของบุคคล

## ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มี 4 ประการ คือ (พัชนี วรกวิน, 2521)

1. คุณสมบัติของผู้รับรู้ คุณสมบัติภายในของผู้รับรู้มีส่วนต่อการรับรู้อย่างมากเพราะจะบอกแนวโน้มว่าจะเกี่ยวข้องกับสถานะที่เป็นจริงกับสิ่งเร้าอย่างไร ประกอบด้วย ความต้องการทัศนคติ บุคลิกภาพ และการปรับตัวส่วนบุคคล
2. ความใส่ใจ เมื่อมีสิ่งเร้าผ่านเข้ามา ร่างกายจะเกิดความพร้อมและตอบสนองเสมอ โดยเฉพาะในสิ่งที่เราใส่ใจ ทั้งนี้ความใส่ใจอาจเกิดจากสภาพการภายนอก และภายในที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล
3. การเตรียมพร้อมในการรับรู้ ความพร้อมในการรับรู้จะเกิดขึ้นก่อนมีสิ่งเร้ามากระตุ้น การเตรียมพร้อมในการรับรู้ช่วยให้บุคคลสามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้า และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองได้อย่างเหมาะสม
4. บุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกันด้วย

จำเนียร ช่วงโชติ (2519) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ว่ามี 2 ประเภท ได้แก่

1. ปัจจัยจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ คุณสมบัติของผู้รับรู้ เช่น ความต้องการหรือแรงขับ ความสนใจ ความพอใจ คุณค่า และประสบการณ์เดิม
2. ปัจจัยจากองค์ประกอบภายนอก เช่น ความเชื่อถือ ความยึดมั่น คำบอกเล่า คำสอนที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา

สมัย จิตหมวด (2521) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ว่ามี 2 ประเภทคือ

1. คุณสมบัติภายในจิตใจของผู้รับรู้ ประกอบด้วย ทักษะคิด ความสนใจ และความต้องการ
2. คุณสมบัติของสิ่งเร้าภายนอกที่มีต่อความสนใจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้า การเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า ขนาดของสิ่งเร้า และความถี่ หรือการเกิดซ้ำ ๆ ของสิ่งเร้า

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านกายภาพของผู้รับรู้ ได้แก่ ระบบประสาทสัมผัสของร่างกายเช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และปัจจัยด้านบุคลิกภาพของผู้รับรู้ ได้แก่ ทักษะคิด ค่านิยม อารมณ์ ความต้องการ ความสนใจ ความรู้ ประสบการณ์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสิ่งเร้าภายนอก อันได้แก่ ชนิดของสิ่งเร้า ขนาดของสิ่งเร้า ลักษณะของสิ่งเร้า ฯลฯ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการรับรู้ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความเข้ม ความถี่ ของภาพและเสียงที่แต่ละบุคคลได้รับ

### ทฤษฎีบทบาท

#### แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ดอยล์ และ เกร้าส์ (Deutsch & Krauss, 1965, อ้างใน โกสินทร์ รัชสาพันธ์ และ มาโนชญ์ เชี่ยวชาญ, 2526) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เรารู้สึกและสังเกตได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจพิจารณาได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (prescribed role) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในขณะที่เป็นประธานกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น
2. บทบาทที่รับรู้จากตำแหน่ง (subjective role) เป็นบทบาทที่คนรับรู้จากตำแหน่งของตนเองในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ๆ เช่น เมื่อเป็นหัวหน้า พ่อ แม่ หรือครู เป็นต้น

3. บทบาทที่คนในสังคมกำหนดขึ้น (enacted role) เป็นบทบาทที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมอันแน่ชัดของบุคคล เช่น ผู้หญิงต้องทำอะไรในฐานะแม่บ้าน ตำรวจต้องทำอะไรในฐานะเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบาทถูกกำหนดโดยสถานภาพ ตามฐานะหรือตำแหน่งของแต่ละบุคคล

### ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานปี 2524 ได้ให้ความหมายของบทบาท (role) คือ การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ ซึ่งใกล้เคียงกับ เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ (2530) กล่าวถึงบทบาทว่า บทบาทเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมาตรฐานที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเฉพาะอันหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความปรารถนาและข้อห้ามส่วนบุคคลที่บุคคลนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติในบทบาทนั้นๆ ส่วนอานนท์ อาภาภิรมย์ (2525) ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมหรือกลุ่มคน บุคคลนั้นย่อมต้องการคงบทบาทตามตำแหน่งนั้นเฉพาะและโดยปกติวิสัยแล้วสถานภาพและบทบาทเป็นสิ่งควบคู่กันไป อย่างไรก็ตามบทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นรูปการที่เคลื่อนไหวหรือรูปการพฤติกรรมของตำแหน่ง และปฟานี จิตวิวัฒนา (2523) ได้อธิบายถึงบทบาทโดยมีสองความหมายคือ ความหมายแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างของสังคม (social structure) บทบาท จะหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันในการแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกความหมายหนึ่งหมายถึง การแสดงบทบาทหรือการกระทำต่อกันหรือการปะทะสังสรรค์กันทางสังคม (social interaction) บทบาทนี้จะมีผลต่อเนื่องมาจากการกระทำอย่างมีแบบแผนโดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าในสภาพเช่นใด ควรประพฤติเช่นไร กล่าวโดยสรุปบทบาทเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติตามตำแหน่งของสังคมที่กำหนดไว้ หรือสังคมคาดหวังเอาไว้

### ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

จากรายละเอียดที่กล่าวถึงความหมายและแนวคิดของบทบาทจะเห็นว่า แต่ละคนก็ได้ให้แนวคิดและความหมายแตกต่างกันออกไป เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทให้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงขอกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาท ดังนี้

ทฤษฎีของลินตัน (Linton, 1936) กล่าวว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพเป็นนามธรรมหมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ดังนั้นเมื่อกำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นจะต้องมีบทบาทหรือภาระหน้าที่กำกับตำแหน่งนั้นเสมอ เปรียบเสมือนเหรียญอันเดียวที่มีสองหน้า คือ มีสถานภาพอยู่หน้าหนึ่งและบทบาทอยู่อีกหน้าหนึ่ง

อัลพอร์ต (Allport, 1967, อ้างใน อำนวย ปิ่นพิลา, 2539) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 อย่าง คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท (role expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือบทบาทที่สถาบัน องค์กร หรือกลุ่มสังคม คาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

2. การรับรู้บทบาท (role conception) เป็นการรับรู้ในบทบาทของตนว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรและสามารถเห็นบทบาทของตนได้ตามการรับรู้ที่ตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคลนั่นเอง ทั้งนี้การรับรู้บทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (role acceptance) จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับรู้อยู่ การยอมรับบทบาทนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินดียอมรับกับทุกบทบาทที่ได้รับเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือก หรือถูกแรงผลักดันจากสังคมให้รับตำแหน่งและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ปฏิบัติก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการแสดงบทบาทนั้นก่อให้เกิดผลเสียหาย หรือขัดแย้งกับความต้องการ รวมทั้งค่านิยม ทัศนคติของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงตามบทบาทนั้น

4. การปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของบุคคล (role performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของแสดงสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และความคาดหวังของตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับบทบาทของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ขณะเดียวกันก็ต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

จันจค์ อดิวัฒนสิทธิ และคณะ (2537) กล่าวถึง บทบาทว่าแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

2. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (perceived role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ จะคาดคิดเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (actual role or enacted role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วยสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหนึ่งๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนั้นบทบาทที่แสดงออกจริงจึงอาจสอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

### โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ยกฐานะสภาตำบลที่มีอยู่เป็นนิติบุคคลและสำหรับตำบลที่มีความพร้อมเข้าหลักเกณฑ์ให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยพิจารณาจากรายได้ท้องถิ่นไม่ต่ำกว่า 150,000 บาทต่อปี ติดต่อกัน 3 ปี ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมีการแบ่งชั้นเป็น 5 ชั้น ตามเกณฑ์รายได้

#### โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

##### 1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

1.1 สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด ได้แก่ ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ ได้แก่ ตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งและการแต่งตั้ง โดยประชาชนภายในเขตตำบลเป็นผู้เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงเพื่อทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร หลังจากนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รวมเป็น 4 คน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

## โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 มีการแบ่งโครงสร้างการบริหาร ดังนี้

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนการคลัง
3. ส่วนโยธา
4. ส่วนสาธารณสุข

องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 2-5 มีการจัดโครงสร้างการบริหารเช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 แต่ไม่มีส่วนสาธารณสุข สำหรับกรอบอัตรากำลังของพนักงานส่วนตำบล เป็นไปตามชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

### อัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนตำบล

อัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนตำบลละ 4 คน
2. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้าน
3. พนักงานส่วนตำบล หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราช

กฤษฎีการะเบียบพนักงานส่วนตำบล พ.ศ. 2539 โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4. ลูกจ้าง หมายถึง บุคคลซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลรับเข้าปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยลูกจ้างของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2538

### อำนาจหน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังต่อไปนี้

1.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ขอบบังคับ และแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.3 รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

## 2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังต่อไปนี้

2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี และข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตามข้อ 1 และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (กรมการปกครอง, 2539)

### การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่และมีอิสระในระดับหนึ่ง โดยมีการบริหารงาน โครงการ และงบประมาณด้วยตัวเอง ดังนั้นความสำเร็จของการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งทางด้านการวางแผนพัฒนา การบริหารบุคคล การจัดการด้านงบประมาณ การควบคุมกำกับงาน และ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และสภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดกรอบการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่

1. ประเภทของแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลมี 2 ประเภท คือ

1.1 แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี ลักษณะของแผนพัฒนาจะเป็นการกำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน โครงการ ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี



1.2 แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเป็นแนวทาง และรายการ โดยมีการประสาน แผนงาน โครงการกับ จังหวัด อำเภอ ตำบล รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น

2. องค์ประกอบของแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

2.1 สภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา ที่แท้จริงของพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลจากหมู่บ้านมากำหนดสภาพปัญหา แล้วจัดลำดับความสำคัญเพื่อ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรม สำหรับการพัฒนาและ แก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยนำปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญแล้ว มากำหนดแนวทางแก้ไขตามความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งนี้ให้พิจารณาความเหมาะสมในเรื่องศักยภาพ และขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

2.3 งาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนา และงบประมาณที่ใช้ หมายถึง การนำแนว ทางการแก้ไขปัญหาที่กำหนดการพัฒนา โดยกำหนดเป็นงาน โครงการ และกิจกรรมให้สัมพันธ์ กับงบประมาณทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบล หรืออาจกำหนดโครงการ โดยขอสนับสนุน งบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้เช่น งบประมาณของ เอกชน งบประมาณของส่วนราชการ ฯลฯ

3. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนาและการ แก้ไขปัญหาของพื้นที่แล้ว จะเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวิเคราะห์ ปัญหาว่าเกิดจากอะไร มีสภาพปัญหาเป็นอย่างไร โดยวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนว ทางแก้ไข

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา โดยจัดประชุม คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เสร็จแล้วจึงมา กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดงาน โครงการ กิจกรรมการพัฒนา และแหล่งงบประมาณ เป็นการพิจารณารูปแบบของโครงการ โดยกำหนดงาน โครงการ และกิจกรรมการพัฒนา ตลอดจนวงเงินที่จะใช้ รวมทั้งแหล่งงบประมาณของโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนำโครงการที่ได้จัดทำมาบรรจุในร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี เพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนที่ 5 การให้ความเห็นชอบ เป็นขั้นตอนการนำเสนอร่างแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมแล้วจึงจะถือว่า เป็นแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สมบูรณ์ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามประเมินผล เป็นขั้นตอนต่อจากการนำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติแล้ว ทั้งนี้เพื่อประเมินความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งรับทราบปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาในปีต่อไป

#### **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล**

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดไว้ในมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้อำนาจของกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- 1) จัดให้มีการและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

มาตรา 68 ภายใต้อำนาจบังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) ให้มีการบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มสหกรณ์
- 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8) คุ้มครอง ดูแลและรักษาทรัพย์สิน อันเป็นสาธารณะของแผ่นดิน
- 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์

#### บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทยตั้งแต่ต้นปี 2547 ที่ผ่านมา ก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การเลี้ยงสัตว์ปีกทั้งระบบ การส่งออก การท่องเที่ยว ทำให้ประเทศไทยสูญเสียรายได้อย่างมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการควบคุมโรคอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกโดยเร็ว โดยหลักการที่สำคัญในการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกคือ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการควบคุมและกำจัดโรคไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดโดยการทำลายสัตว์ปีก ณ จุดสงสัยทันทีพร้อมทั้งการเฝ้าระวังโรคอย่างเข้มงวดทั้งในคนและในสัตว์ปีก เน้นให้เกิดความปลอดภัยในคนเป็นสำคัญ และให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อประสานความร่วมมือในการดำเนินงานรวมทั้ง การบูรณาการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก กระทรวงมหาดไทย, 2547)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 67(3) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อในพื้นที่ ดั่งนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับประชาชน จึงควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งวางแผนแก้ไขปัญหาใช้หวัคนกทั้งระบบ ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล การเฝ้าระวังโรคทั้งในคนและสัตว์ การทำลายสัตว์ที่เป็นโรค การทำลายเชื้อโรค การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ และการประชาสัมพันธ์ในเรื่องใช้หวัคนก จากการทบทวนในเรื่องอำนาจหน้าที่ที่จะสรุปบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดังนี้

1. ด้านแผนงาน/โครงการ การแก้ไขปัญหาใช้หวัคนกควรมีการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยพิจารณาผู้ที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ปึก ร้านอาหาร ผู้ฆ่าและสัตว์ปึก ผู้ค้า และขนส่งสัตว์ปึก รวมทั้งประชาชนผู้บริโภคร เพื่อให้ความช่วยเหลือและป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของข้อมูล การประสานงาน และด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือ ควรมีการบูรณาการแผนงาน/โครงการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณที่ชัดเจน โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบถึงแม้ว่าในปัจจุบันการดำเนินการดังกล่าวจะไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงก็ตาม แต่ในส่วนของการประสานงานในเรื่องข้อมูลเช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ จำนวนและชนิดของสัตว์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดงบประมาณสำรองเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและระงับโรคติดต่อในพื้นที่ รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของตนเองในการป้องกันและควบคุมโรคเพื่อรองรับภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพควรมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ไว้ให้พร้อมสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อมีการระบาดของโรค หรือเมื่อเกิดปัญหาในเรื่องเทคนิค วิธีการ ก็ควรมีการประสานการทำงานกับหน่วยงานอื่นที่มีความชำนาญมากกว่าในการจัดเตรียม และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ เช่น น้ำยาฆ่าเชื้อโรค ถุงมือ หน้ากากป้องกันโรค ฯ สำหรับใช้ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อสำคัญในพื้นที่

4. ด้านบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเตรียมการและการจัดการในเรื่องบุคลากรเพื่อป้องกันและควบคุมใช้หวัคนก โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบงาน รวมทั้งการจัดตั้งทีมงานเพื่อประสานงานและดำเนินงานควบคุมโรคใช้หวัคนก อาทิ ทีมสำรวจข้อมูล ทีมเฝ้าระวังโรคทั้งใน

คนและในสัตว์ รวมทั้งทีมทำลายเชื้อโรค ณ จุดที่มีการระบาดของโรค ทั้งนี้บุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกเป็นอย่างดี เพื่อร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่ประชาชน และการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

5. ด้านการประสานงาน ปัญหาไข้หวัดนกเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน จะต้องประสานแผนประสานประโยชน์ร่วมกันเพื่อประสิทธิผลของการควบคุม ป้องกันการระบาดของโรคทั้งระบบ ซึ่งจากการดำเนินการควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดนก ในช่วงที่ผ่านมาทำให้เห็น บทบาท หน้าที่ เครือข่าย ความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็น สิ่งที่ดีและยังคงต้องพัฒนาให้เหนียวแน่นยิ่ง ๆ ขึ้น อาทิ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ ฯ

#### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากโรคไข้หวัดนกเพิ่งมีการระบาดในประเทศไทยช่วงปลายปี 2546 ดังนั้นจึงไม่ พบว่ามีรายงานการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการควบคุมและป้องกัน โรคไข้หวัดนก แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

อุ๋นใจ ถมอินทร์ (2542) ศึกษา การรับรู้บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล จำนวน 179 คน พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลรับรู้ถึงบทบาทในการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.6 ระดับสูงร้อยละ 19.0 และ ระดับต่ำร้อยละ 13.4 สอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิต แมลจิตร (2540) เรื่อง การรับรู้และการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานสาธารณสุขมูลฐาน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 140 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหน้าที่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.9 ระดับดีร้อยละ 31.4 และระดับที่ไม่ดีร้อยละ 15.7 ส่วนศิริชัย ไตรสารศรี (2539) ศึกษาเรื่อง การรับรู้บทบาทของผู้นำ ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอคลอง หลวง อำเภอชัยบุญบุรี จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะกรรมการสุขภาพตำบล สมาชิก สภาเทศบาลตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 151 ราย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นใน แต่ละองค์กรมีการรับรู้บทบาทด้านการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหา ด้านการ

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้านการจัดทำแผนงานและโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมและ สนับสนุนการมีส่วนร่วม และด้านการพัฒนาระบบการวางแผนขององค์กรในระดับค่อนข้างมาก

### กรอบแนวคิดในการศึกษา

โรคไข้หวัดนกจัดเป็นโรคติดต่อร้ายแรงและเป็นโรคที่อุบัติขึ้นใหม่สำหรับประเทศไทย เมื่อมีการระบาดของโรคเกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสุขภาพของประชาชน ตลอดจนสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ องค์การบริหาร ส่วนตำบลนับเป็นหน่วยงานหนึ่งของท้องถิ่นที่มีความสำคัญ และมีบทบาทหน้าที่ในการ ป้องกัน และระงับโรคติดต่อที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีหน้าที่ สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก ทั้งในด้านการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ การประสานงาน และจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อรองรับและแก้ไขวิกฤตการณ์ ไข้หวัดนก ดังนั้นหากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักรู้ มีความรู้และเข้าใจ ในเรื่องโรคไข้หวัดนก รวมทั้งมีการรับรู้บทบาทดังกล่าวในระดับที่ดีพอ ก็จะส่งผลให้การ ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น